

Agnieszka Żywicka

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

Rejestry przedsiębiorców w polskim systemie prawnym

Registers of entrepreneurs in the Polish legal system

Streszczenie

W artykule zostały przedstawione rejestry przedsiębiorców obowiązujące w polskim porządku prawnym. Autorka analizuje przyczyny ewidencjonowania działalności gospodarczej, oraz przedstawia procedury rejestracji przedsiębiorców z uwzględnieniem formy organizacyjno-prawnej działalności gospodarczej. W artykule zostały zaprezentowane zasady funkcjonowania Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej ze szczególnym akcentem na zmiany, które weszły w życie z dniem 1 lipca 2011 r. jak również procedura rejestracji spółek w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Summary

The article presents the registers of entrepreneurs in the Polish legal system. The author analyses the reasons for registration of the business activity and examines the registration procedures concerning the entrepreneurs, taking into account the legal and organizational form of the business activity. Moreover, the content of the article focuses on the rules concerning the functioning of the Business Activity Central Register and Information Record, in particular with reference to the changes which came into force on the 1 July 2011, as well as the registration procedure of companies and partnerships to the National Court Register.

Słowa kluczowe: przedsiębiorca, Krajowy Rejestr Sądowy, Centralna Ewidencja i Informacja o Ewidencji Działalności Gospodarczej

Keywords: entrepreneur, National Court Register, Business Activity Central Register and Information Record

Przedsiębiorcy na każdym etapie działalności spotykają się z różnego rodzaju rejestrami prowadzonymi przez organy administracji państwowej lub samorządowej oraz przez podmioty prywatne. Zadaniem rozmaitych rejestrów jest gromadzenie danych o przedsiębiorcach, służących weryfikacji ich legalności, prowadzeniu efektywnej kontroli i nadzoru nad ich działalnością, ochronie obrotu gospodarczego ale również do opracowywania różnego rodzaju statystyk na potrzeby instytucji publicznych oraz podmiotów prywatnych. Udostępnianie danych podmiotom prywatnym nie jest obowiązkowe, za to rejestry prowadzone przez organy administracji mają charakter obligatoryjny i dokonanie stosownego zgłoszenia warunkuje uruchomienie i prowadzenie działalności gospodarczej.

System rejestrów, działający w Polsce w obecnym kształcie, powstał w wyniku reformy przeprowadzonej w latach dziewięćdziesiątych XX wieku, która zakładała prowadzenie przez sądy rejestru przedsiębiorców w formie informatycznej. Rejestr z założenia miał być uniwersalny, obejmować właściwością wszystkich przedsiębiorców oraz wszystkie jednostki organizacyjne nieprowadzące działalności gospodarczej. Założenia te zostały zrealizowane jedynie częściowo. Powstał rejestr sądowy – Krajowy Rejestr Sądowy (KRS). Równocześnie stworzono Centralną Informację Krajowego Rejestru Sądowego. Niestety, ten rejestr nie ma charakteru uniwersalnego. Pierwotnie rejestr miał objąć również przedsiębiorców – osoby fizyczne ale zrezygnowano z tego zamiaru. Dla tych podmiotów utworzono rejestry administracyjne prowadzone przez urzędy gmin – ewidencje działalności gospodarczej¹.

1. Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej

Ewidencja działalności gospodarczej to system legalizujący podejmowanie, a następnie prowadzenie działalności gospodarczej przez osoby fizyczne. Jej wprowadzenie było konsekwencją zasady legalności działalności gospodarczej. Od samego początku system ten miał ograniczony zakres podmiotowy, dlatego po ponad 10 latach jego funkcjonowania podjęto próbę zrezygnowania z dalszego jego prowadzenia, a tym samym przeniesienia podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do Ewidencji Działalności Gospodarczej do Krajowego Rejestru Sądowego. Próba nie powiodła się, w związku z czym zachowany został dualizm rejestracji podmiotów gospodarczych.

Osoby fizyczne prowadzące działalność samodzielnie lub w formie spółki cywilnej podlegają obowiązkowi wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Zasady jej działania reguluje ustawa z dn. 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (s.d.g)². Należy jednak podkreślić,

¹ Z. Snażyk, A. Szafranski, *Publiczne prawo gospodarcze*, C. H. Beck, Warszawa 2010, s. 94-95.

² Tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. nr 220 poz. 1447 ze zm.

że do 1 lipca 2011 r. procedurę prowadzenia ewidencji regulowały przepisy art. 7a–7i uchylonej ustawy z 19 listopada 1999 r.- Prawo działalności gospodarczej³. W związku z tym ewidencje prowadziły gminy jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej. Właściwość organu rejestracyjnego ustalano według miejsca zamieszkania osoby fizycznej, jeżeli znajduje się ono na terytorium Polski, lub głównego miejsca wykonywania działalności gospodarczej dla pozostałych osób. Wniosek rejestracyjny zawierał dane określone w art. 7b niniejszej ustawy:

- oznaczenie przedsiębiorcy oraz jego numer PESEL;
- numer NIP przedsiębiorcy;
- oznaczenie miejsca zamieszkania i adresu przedsiębiorcy a przypadku wykonywania działalności poza miejscem zamieszkania również wskazanie adresu zakładu głównego oraz ewentualnych oddziałów;
- określenie przedmiotu wykonywanej działalności gospodarczej zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności Gospodarczej;
- wskazanie daty rozpoczęcia działalności gospodarczej;
- numer telefonu kontaktowego i adres poczty elektronicznej.

Każda gmina prowadziła własną ewidencję, która miała formalny charakter jawny. Jawność miała służyć bezpieczeństwu obrotu prawnego. Dane w nich zgromadzone były dostępne dla każdego, kto ich zażąda, bez potrzeby wskazywania przyczyny oraz interesu prawnego. Organy ewidencyjne nie ponosiły odpowiedzialności za prawdziwość danych ujawnionych w ewidencjach, gdyż nie sprawdzano danych pod względem ich zgodności z prawem i ze stanem rzeczywistym. Zakres informacji ujawnionych w ewidencjach był bardzo wąski. Mając to na uwadze, ich jawność nie miała większego znaczenia merytorycznego. Wadą tego systemu był brak scentralizowanego systemu danych, łącznie funkcjonowało ok. 2500 ewidencji. Uzyskanie informacji o przedsiębiorcy stwarzało pewne trudności techniczne. Bez znajomości miejsca zamieszkania lub w przypadku osób mających miejsce zamieszkania poza granicami Polski – miejsca wykonywania działalności gospodarczej, było to zadanie dosyć trudne⁴. To tylko jeden z powodów, dla których zdecydowano o wprowadzeniu ogólnopolskiego systemu rejestracji osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Idea utworzenia Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) była wzorowana na Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego. CEIDG ma spełniać analogiczne zadania w odniesieniu do danych zawartych w ewidencji działalności gospodarczej. Termin wprowadzenia przepisów s.d.g. dotyczących CEIDG był kilkakrotnie zmieniany na późniejszy. CEIDG jest nie tylko organem ewidencyjnym, jej zadaniem jest również realizowanie postulatu jawności – udzielanie zainteresowanym informacji o zarejestrowanych

³ Dz. U. z 1999 r. Nr 101, poz. 1178.

⁴ Z. Snażyk, A. Szafranski, dz. cyt., s. 97.

podmiotach. Jak podkreśla C. Kosikowski, owa ewidencja jest rejestrem przedsiębiorców będących osobami fizycznymi, a nie jak poprzednio funkcjonujące ewidencje – rejestrem działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizyczne. Prowadzenie dwóch odrębnych rejestrów: KRS i CEIDG jest zasadne, aczkolwiek możliwe jest prowadzenie w systemie informatycznym jednej ewidencji lub rejestru przedsiębiorców bez względu na to, czy są oni osobami fizycznymi, prawnymi czy jednostkami organizacyjnymi nieposiadającymi osobowości prawnej. Wspólna instytucja jest bardzo potrzebna ze względu na możliwości realizowania funkcji informacyjnej oraz funkcji kontroli wstępnej rozpoczynania działalności gospodarczej⁵.

Art. 23-39 s.d.g. zawierające prawną regulację CEIDG weszły w życie 1 lipca 2011 r., wprowadzając gruntowne zmiany w procedurze rejestracji przedsiębiorców – osób fizycznych. Od tego momentu funkcjonuje CEIDG prowadzona w systemie informatycznym, przez ministra właściwego do spraw gospodarki, który jako organ rejestrowy zastąpił gminy. CEIDG jest prowadzona w formie platformy internetowej, do której dostęp ma każdy użytkownik Internetu.

Do zadań CEIDG należy:

- ewidencjonowanie przedsiębiorców będących osobami fizycznymi;
- udostępnianie informacji o przedsiębiorcach i innych podmiotach w zakresie ustalonym w s.d.g;
- umożliwienie wglądu do danych udostępnianych bezpłatnie przez Centralną Informację Krajowego Rejestru Sądowego;
- umożliwienie ustalenia terminu i zakresu zmian wpisów w CEIDG oraz wprowadzającego je organu.

Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej przewiduje przy składaniu wniosków formę elektroniczną i pisemną. Jeżeli wniosek o wpis jest składany na formularzu elektronicznym za pośrednictwem strony internetowej CEIDG, system przesyła przedsiębiorcy, na wskazany adres mailowy potwierdzenie złożenia wniosku⁶. Przy czym konieczne jest potwierdzenie tożsamości ważnym podpisem elektronicznym. Możliwe jest również złożenie wniosku w formie papierowej na wymaganym wzorze w urzędzie gminy, który nadal jest organem kompetentnym do przyjmowania wniosków o wpis w przypadku, gdy wnioskodawca nie złoży

⁵ Powyższy pogląd prezentują: C. Kosikowski, *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Lexis Nexis, Warszawa 2011, s. 181-182; Z. Leoński, *Materialne prawo administracyjne*, C. H. Beck, Warszawa 2009, s. 262-263; G. Michniewicz, *Prawo w działalności gospodarczej*, Branta, Bydgoszcz 2011, s. 23.

⁶ Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej (ePUAP) to system informatyczny umożliwiający jednostkom administracji publicznej bezpłatne udostępnianie usług w formie elektronicznej. W systemie ePUAP przyjmowanie elektronicznych dokumentów przez podmioty publiczne realizowane jest za pomocą Elektronicznej Skrzynki Podawczej. Elektroniczny obieg dokumentów reguluje ustawa z 17 lutego 2005 r. *o informatyzacji podmiotów realizujących zadania publiczne*, Dz. U. z 2005 r. Nr 64, poz. 565 ze zm.

wniosku w formie elektronicznej. Przedsiębiorca może złożyć wniosek osobiście bądź wysłać go listem poleconym. Jeżeli zgłoszenie jest wysyłane listem poleconym, autentyczność podpisu wnioskodawcy musi być potwierdzona przez notariusza. Organ gminy nie może odmówić przyjęcia wniosku, chyba że jest niekompletny lub zawiera błędy formalne. Gmina weryfikuje wniosek pod względem formalnym i potwierdza na piśmie jego przyjęcie, następnie przekształca wniosek w formę elektroniczną i wysyła go do CEIDG, nie później niż następnego dnia roboczego⁷.

Zmianie uległ zakres danych podlegających ujawnieniu. Od 1 lipca 2011 r. przedsiębiorcy, oprócz dotychczas podawanych danych, obowiązani są ujawniać następujące informacje:

- obywatelstwo;
- numer REGON;
- informacja istnieniu lub ustaniu małżeńskiej wspólności majątkowej;
- informacja o istnieniu lub ustaniu spółki cywilnej;
- dane stałego pełnomocnika, jeżeli przedsiębiorca udzielił takiego pełnomocnictwa;
- informacje o ograniczeniu lub pozbawieniu przedsiębiorcy zdolności do czynności prawnych oraz o ustanowieniu kuratora;
- informacje o zawieszeniu i wznowieniu działalności gospodarczej;
- informacje o zakazie wykonywania działalności gospodarczej;
- informacja o zakazie wykonywania określonego zawodu, którego wykonywanie przez przedsiębiorcę podlega wpisowi do CEIDG;
- informacja o zakazie prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi;
- informacje o ogłoszeniu upadłości lub wszczęciu postępowania naprawczego;
- adres poczty elektronicznej oraz strony internetowej przedsiębiorcy.

Część z wymienionych danych będzie uzupełniana w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej, wówczas gdy przedsiębiorca znajdzie się w konkretnych sytuacjach prawnych.

Zgłoszeniu do CEIDG nie podlegają informacje koncesjach, licencjach, zgodach, upoważnieniach oraz o wpisie do rejestru działalności regulowanej. Z tego względu przyjęta konstrukcja formularza jest wadliwa, gdyż wpis do CEIDG jest nie tylko formą legalizacji działalności gospodarczej, ale przede wszystkim zbiorem informacji o przedsiębiorcy wykonującym działalność⁸.

Wpisy w CEIDG są dokonywane z chwilą zamieszczenia danych w systemie teleinformatycznym, najpóźniej następnego dnia roboczego po dniu wpływu wniosku. Wpis do ewidencji oraz jego zmiana nie ma formy decyzji administracyjnej.

⁷ C. Kosikowski, *Ustawa...*, 2011, s. 197-200.

⁸ Tamże, s. 189.

Przedsiębiorcy jest wydawane stosowne zaświadczenie, nie stosuje się do trybu jego wydawania art. 217–220 ustawy z 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego⁹. Natomiast odmowa wpisu następuje w postaci decyzji, ponieważ forma ta jest wymagana do rozstrzygnięcia o prawach i obowiązkach. Decyzja może zostać wzruszona w trybie postępowania odwoławczego przed samorządowym kolegium odwoławczym, a po wyczerpaniu postępowania instancyjnego możliwe jest zaskarżenie decyzji do wojewódzkiego sądu administracyjnego¹⁰.

Na przedsiębiorcy spoczywa obowiązek zgłoszenia w ciągu 7 dni informacji o zawieszeniu lub zakończeniu działalności. Wykreślenie danych przedsiębiorcy z CEIDG następuje w formie decyzji administracyjnej i może nastąpić nie tylko na wniosek przedsiębiorcy ale również z urzędu. Przypadki działania organu administracji z urzędu wymienione zostały w art. 34 s.d.g.:

- prawomocnie orzeczony zakaz wykonywania określonej działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę;
- stwierdzenie trwałego zaprzestania wykonywania przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej;
- niezłożenie wniosku o wpis informacji o wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej po upływie okresu 24 miesięcy od dnia złożenia wniosku o wpis informacji o zawieszeniu tej działalności;
- utrata przez przedsiębiorcę uprawnień do wykonywania działalności gospodarczej, o czym organ ewidencyjny jest informowany przez właściwe organy administracji w ciągu 3 dni roboczych.

Wykreśleniu lub sprostowaniu podlegają również dane zawarte we wpisie w CEIDG niezgodne z rzeczywistością, po wcześniejszym wezwaniu przedsiębiorcy do złożenia oświadczenia w sprawie tych danych w ciągu 7 dni. W tym zakresie ustawodawca powierzył kompetencje kontrolne organom gminy, ponieważ organ ewidencyjny może zwrócić się do gminy, na terenie której przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą, o zajęcie stanowiska w sprawie danych. W takim przypadku organ gminy wydaje postanowienie, na które przedsiębiorcy przysługuje zażalenie do ministra właściwego do spraw gospodarki. W sytuacji niezgodności danych z rzeczywistością podlegają one wykreśleniu w trybie decyzji administracyjnej. Wybór w tym przypadku należy do organu ewidencyjnego, gdyż s.d.g. przewiduje, że wykreślenie ma miejsce wówczas, gdy dane zawierają oczywiste błędy, wystąpiła niezgodność z treścią wniosku lub stanem faktycznym wynikającym z innych rejestrów organów administracji publicznej. Jest to rozwiązanie dość lakoniczne i nie ułatwia dokonywania rozstrzygnięć organowi ewidencyjnemu. Słusznym byłoby

⁹ Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071.

¹⁰ C. Kosikowski, *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Lexis Nexis, Warszawa 2008, s. 181-183.

przyjęcie rozwiązania, aby dokonywać sprostowania tam, gdzie jest ono możliwe, a jeżeli nie jest to możliwe, wtedy wybrać formę skreślenia¹¹.

CEIDG jest oparta na zasadzie jawności, s.d.g. nie wprowadza żadnych ograniczeń podmiotowych w zakresie dostępu do danych w niej zawartych. Dane udostępniane są w pełnym zakresie, z wyjątkiem numeru PESEL i adresu zamieszkania przedsiębiorcy, o ile różni się on od miejsca wykonywania działalności gospodarczej. W s.d.g. zostały przewidziane następujące formy jawności danych i informacji: ogłoszenie na stronie internetowej CEIDG, zamieszczenie informacji na Elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej, wydawanie zaświadczeń o wpisie do CEIDG w formie elektronicznej lub w postaci wydruku ze strony internetowej. Korzystnym rozwiązaniem jest zakazanie organom administracji stawiania przedsiębiorcom wymogu okazywania zaświadczeń o wpisie do CEIDG ze względu na możliwość bezpośredniego sprawdzenia tych danych na platformie¹².

2. Krajowy Rejestr Sądowy

Rejestracja przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w formie zorganizowanej dokonywana jest w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS). Zasady prowadzenia rejestru i dokonywania w nim wpisów zostały określone w ustawie z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym¹³ oraz w ustawie z 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym¹⁴. Wskazane akty prawne zunifikowały rejestrację przedsiębiorców, ponieważ KRS zastąpił istniejący dotychczas system złożony z wielu rejestrów, który był oparty na kryterium organizacyjno-podmiotowym. W Polsce funkcjonowało kilka odrębnych rejestrów: handlowy, przedsiębiorców państwowych, spółdzielni, fundacji, rzemiosła, izb gospodarczych, związków zawodowych, związków pracodawców, niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej¹⁵.

KRS jest podzielony na trzy części :

- rejestr przedsiębiorców;
- rejestr stowarzyszeń i innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej;
- rejestr dłużników niewypłacalnych.

¹¹ Powyższy pogląd prezentują: A. Powalowski (red.), *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Wolters Kluwer business, Warszawa-Kraków 2009, s. 192-195; K. Strzykowski, *Prawo gospodarcze publiczne*, Lexis Nexis, Warszawa 2007, s. 221-222.

¹² C. Kosikowski, *Ustawa...*, 2011, s. 185-188.

¹³ Dz. U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186.

¹⁴ Dz. U. z 1997 r. Nr 121, poz. 770 ze zm.

¹⁵ Powyższy pogląd prezentują: C. Kosikowski, *Publiczne prawo gospodarcze Polski i Unii Europejskiej*, Lexis Nexis, Warszawa 2005, s. 96; J. Okolski D. Wajda, *Przedsiębiorcy*, [w:] J. Okolski (red.), *Prawo handlowe*, Wolters Kluwer business, Warszawa 2008, s. 77-78.

Do rejestru przedsiębiorców wpisywane są następujące podmioty: spółki jawne, spółki partnerskie, spółki komandytowe, spółki komandytowo-akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjne, spółki europejskie, spółdzielnie, spółdzielnie europejskie, przedsiębiorstwa państwowe, instytuty badawcze, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, towarzystwa reasekuracji wzajemnej, inne osoby prawne wykonujące działalność gospodarczą i podlegające obowiązkowi wpisu do rejestru, oddziały przedsiębiorców zagranicznych działających na terytorium Polski, główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń, główne oddziały zagranicznych zakładów reasekuracji, europejskie zgrupowania interesów gospodarczych, przedsiębiorcy określani w przepisach o zasadach prowadzenia na terytorium Polski działalności gospodarczej w zakresie drobnej wytwórczości przez zagraniczne osoby prawne i fizyczne, instytucje gospodarki budżetowej. Dane dotyczące poszczególnych przedsiębiorców umieszczone są pod numerem przeznaczonym dla danego podmiotu w 6 działach rejestru przedsiębiorców.

Do rejestru stowarzyszeń i innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej wpisywana jest stosunkowo duża grupa podmiotów, której wspólną cechą jest to, że nie prowadzą one działalności gospodarczej. Należą do niej m. in. fundacje, stowarzyszenia, kolumny transportu sanitarnego, organizacje pracodawców, izby rzemieślnicze, związki zawodowe. Przy czym jeżeli podmiot zgłoszony do tego rejestru prowadzi działalność gospodarczą, wówczas podlega również obowiązkowi wpisu w rejestrze przedsiębiorców. W konsekwencji podmiot będzie wpisany równolegle w 2 rejestrach, nie otrzymuje on jednak 2 numerów KRS¹⁶.

Do rejestru dłużników niewypłacalnych wpisywani są z urzędu:

- osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą, jeżeli ogłoszono ich upadłość lub jeżeli wniosek o ogłoszenie ich upadłości został prawomocnie oddalony z tego powodu, że majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania albo umorzono prowadzoną przeciwko nim egzekucję sądową lub administracyjną z uwagi na fakt, iż z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych;
- wspólnicy ponoszący odpowiedzialność całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki, z wyjątkiem komandytariuszy w spółce komandytowej, jeżeli ogłoszono ich upadłość lub jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości został prawomocnie oddalony z tego powodu, że majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania, albo umorzono prowadzoną przeciwko nim egzekucję sądową lub administracyjną z uwagi na to, iż z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych;

¹⁶ J. Grabowski (red.), *Publiczne prawo gospodarcze. Zarys wykładu*, Branta, Bydgoszcz-Katowice 2008, s. 79.

- dłużnicy, którzy zostali zobowiązani do wyjawienia majątku w trybie przepisów ustawy z 17 czerwca 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego¹⁷ o postępowaniu egzekucyjnym;
- osoby, które przez sąd upadłościowy zostały pozbawione prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym lub spółdzielni;
- dłużnicy, o których mowa w art. 1086 § 4 k.p.c.¹⁸

Na wniosek wierzyciela posiadającego tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko osobie fizycznej wpisuje się do rejestru dłużników niewypłacalnych dłużnika, który w terminie 30 dni od daty wezwania do spełnienia świadczenia nie zapłacił należności stwierdzonej w tytule wykonawczym.

Rejestr prowadzony jest centralnie dla całego kraju w systemie informatycznym. Organami rejestrowymi są sądy rejonowe gospodarcze, które obejmują zakresem swojego działania obszar województwa lub jego część. Właściwość miejscową sądu określa się według siedziby przedsiębiorcy. Do postępowania w sprawie wpisu do KRS stosuje się przepisy ustawy z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz k.p.c. o postępowaniu nieprocesowym.

Przez dokonanie wpisu należy rozumieć zarówno wpis, jak i jego wykreślenie. Wpis podlega wprowadzeniu do systemu informatycznego, danych zawartych w postanowieniu sądu rejestrowego, niezwłocznie po jego wydaniu. Wpis jest czynnością techniczną dokonywaną na podstawie orzeczenia sądu, które wywołuje określone skutki prawne. Z tego względu należy odróżnić moment dokonania wpisu do KRS od wydania lub uprawomocnienia się postanowienia sądu, które stanowi podstawę wpisu¹⁹.

Co do zasady wpis do rejestru jest dokonywany na wniosek, przy czym przepisy szczególne mogą przewidywać wpis z urzędu. Wniosek należy złożyć w terminie 7 dni od dnia zaistnienia zdarzenia uzasadniającego jego dokonanie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Wniosek o wpis jest składany na urzędowym formularzu. Formularze dostępne są na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz w siedzibach sądów rejestrowych. Ustawodawca przewiduje możliwość składania wniosków w formie elektronicznej i papierowej. Jeżeli wniosek jest składany drogą elektroniczną, musi być opatrzony bezpiecznym podpisem elektronicznym. Złożenie wniosku podlega opłacie sądowej. Opłacie podlega również opublikowanie wpisu w „Monitorze Sądowym i Gospodarczym”. Opłata jest uiszczana przez wnioskodawcę przed złożeniem wniosku. Jeżeli wniosek oraz

¹⁷ Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296 ze zm.

¹⁸ W myśl art. 1086 § 4 k.p.c.: „W razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy komornik z urzędu składa wniosek do Krajowego Rejestru Sądowego o wpis dłużnika do rejestru dłużników niewypłacalnych”.

¹⁹ A. Kidyba, *Prawo handlowe*, C. H. Beck, Warszawa 2007, s. 62.

wymagane załączniki nie zawierają braków, wówczas wywołuje skutek od daty jego wniesienia. Do wniosku o wpis należy dołączyć, uwierzytelnione notarialnie lub złożone przed sędzią albo przed upoważnionym pracownikiem sądu, wzory podpisów osób upoważnionych do reprezentowania podmiotu lub prokurenta oraz dokument potwierdzający tytuł prawny wnioskodawcy do nieruchomości, w której ma być prowadzona działalność gospodarcza oraz umowę spółki. Wzory podpisów, wymienionych wyżej osób, dołącza się każdorazowo w przypadku zmiany tych osób. W przypadku braków, sąd wzywa wnioskodawcę do ich usunięcia w terminie 7 dni od daty doręczenia zarządzenia²⁰.

Jeżeli podmiot składający po raz pierwszy wniosek o wpis do KRS wnioskuje równocześnie o nadanie numeru REGON oraz o nadanie numeru NIP, sąd rejestrowy z urzędu przesyła powyższe wnioski odpowiednio do urzędu statystycznego województwa, na terenie którego przedsiębiorca ma siedzibę oraz do urzędu skarbowego wskazanego przez przedsiębiorcę, wraz z odpisem postanowienia o wpisie i zaświadczeniem o dokonaniu wpisu, niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia dokonania wpisu.

Sąd rejestrowy rozpatruje wniosek nie później niż w terminie 14 dni od daty złożenia. Jeśli rozpoznanie wniosku wymaga wezwania do usunięcia przeszkody, wniosek rozpoznawany jest w terminie 7 dni od usunięcia przeszkody przez wnioskodawcę. Jeżeli rozpoznanie wniosku wymaga wysłuchania uczestników postępowania lub przeprowadzenia rozprawy, wniosek musi być rozpoznany nie później niż w ciągu miesiąca. W czasie postępowania rejestrowego sąd bada, czy dokumenty dołączone do wniosku są zgodne pod względem formy i treści z przepisami prawa. Obligatoryjność badania zakresu prawdziwości danych dotyczy informacji o osobach fizycznych: imion, nazwisk i numerów PESEL, a w przypadku innych podmiotów nazwy lub firmy i numerów REGON oraz numerów KRS, pozostałe dane są sprawdzane pod kątem ich zgodności z rzeczywistym stanem wtedy, gdy sąd ma w tym względzie uzasadnione wątpliwości²¹.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd rejestrowy może z urzędu dokonać wpisu danych odpowiadających rzeczywistemu stanowi, wówczas gdy dokumenty stanowiące podstawę wpisu znajdują się w aktach rejestrowych, a dane te są istotne, lub też wykreślić wpis niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy. Sąd z urzędu dokonuje sprostowania, gdy wpis zawiera błędy oczywiste lub jest niezgodny z treścią postanowienia²².

²⁰ J. Grabowski (red.), dz. cyt., s. 82.

²¹ Powyższe stanowisko można odnaleźć w: *Tamże*, s. 82-83; S. Hoc, *Prawo administracyjne gospodarcze. Wybrane zagadnienia*, Wyższa Szkoła Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego w Warszawie, Warszawa 2009, s. 138-139.

²² T. Szymanek, *Swoboda działalności gospodarczej*, Europejska Wyższa Szkoła Prawa i Administracji, Warszawa 2010, s. 128-129.

Funkcjonowanie sądów rejestrowych ułatwia nałożony przez ustawodawcę na organy administracji rządowej i samorządowej, sądy, komorników, notariuszy oraz banki obowiązek niezwłocznego informowania sądy rejestrowe o zdarzeniach podlegających wpisowi do KRS z urzędu.

Zgłoszeniu do KRS podlegają informacje pozwalające na identyfikację przedsiębiorcy. Ich zakres jest zdecydowanie szerszy niż dane ujawniane w CEIDG. W dziale pierwszym zamieszcza się m. in.: firmę lub nazwę podmiotu, oznaczenie formy organizacyjno-prawnej, siedzibę, adres, oznaczenie poprzedniego numeru z rejestru sądowego lub ewidencji działalności gospodarczej. W dziale drugim zamieszczane są: oznaczenie organu uprawnionego do reprezentowania oraz osób wchodzących w jego skład, informacje o zawieszeniu członków organu, informacje o prokurencie. Dział trzeci zawiera dane o przedmiocie działalności przedsiębiorcy według PKD oraz informacje dotyczące złożonych sprawozdań. W dziale czwartym znajdują się dane o zaległościach podatkowych, celnych, składkach na ubezpieczenia społeczne i wobec innych wierzycieli, a także informacje o otwarciu i zakończeniu likwidacji, dane likwidatora, informacje o zabezpieczeniu majątku dłużnika w postępowaniu upadłościowym, o wszczęciu postępowania naprawczego, o ogłoszeniu upadłości z określeniem sposobu prowadzenia postępowania i jego zmianach, oraz informacje o zakończeniu tych postępowań. Dział piąty zawiera wzmiankę o powołaniu i odwołaniu kuratora. Dział szósty zawiera dane o likwidacji, ustanowieniu zarządu komisarycznego, rozwiązaniu lub unieważnieniu spółki, połączeniu z innymi podmiotami lub przekształceniu w inny podmiot. W tym miejscu umieszczane jest ponadto stanowisko Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w powyższych sprawach. W dziale piątym i szóstym wpisy dokonywane są z urzędu.

KRS jest prowadzony centralnie dla całego kraju. Systemem informatycznej rejestracji wszystkich podmiotów wymienionych w ustawie z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym koordynuje Centralna Informacja Krajowego Rejestru Sądowego, będąca komórką organizacyjną Ministerstwa Sprawiedliwości, która posiada 19 oddziałów – sądów rejestrowych²³. Jej najważniejszym zadaniem jest zapewnienie dostępu do danych zawartych w KRS oraz wydawanie na żądanie zainteresowanego podmiotu dokumentów o zarejestrowanych w KRS podmiotach. Odpisy, wyciągi i zaświadczenia mają moc dokumentów urzędowych. W Centralnej Informacji KRS można również przeglądać i drukować dane w programie komputerowym oraz uzyskać pisemne informacje²⁴.

²³ Na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 21 grudnia 2000 r. w sprawie sposobu przechowywania dotychczasowych akt rejestrowych oraz wydawania z nich odpisów wyciągów i zaświadczeń, Dz. U. z 2000 r. Nr 117, poz. 1239, oddziały sądów rejestrowych zlokalizowane są w następujących miastach: Białystok, Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Częstochowa, Gdańsk, Gliwice, Katowice, Kielce, Koszalin, Kraków, Świdnik, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra.

²⁴ A. Kidyba, dz. cyt., s. 57-58.

Podstawowym celem KRS jest zapewnienie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego przez dostęp do pewnych i kompletnych informacji o jego uczestnikach. Z tego powodu jego funkcjonowanie oparte jest na zasadzie jawności materialnej i formalnej. W znaczeniu formalnym zasada jawności oznacza, że każdy ma prawo wglądu do informacji znajdujących się w nim za pośrednictwem Centralnej Informacji KRS, bez względu na jakikolwiek interes faktyczny lub prawny. KRS daje możliwość uzyskania informacji o każdym przedsiębiorcy podlegającym obowiązkowi wpisu do KRS w formie odpisu, wyciągu lub odpowiedniego zaświadczenia w oddziałach Centralnej Informacji KRS w całym kraju. Zasada jawności materialnej oparta jest na domniemaniu powszechnej znajomości danych wpisanych w rejestrze oraz domniemaniu prawdziwości informacji w nim zawartych na zasadzie dobrej wiary osób korzystających z informacji ujawnionych w KRS. Zasada jawności materialnej bezpośrednio wynika z faktu, że wpis w rejestrze przedsiębiorców podlega obowiązkowemu ogłoszeniu w „Monitorze Sądowym i Gospodarczym”. Jest to niezwykle ważne w przypadku sporów pomiędzy przedsiębiorcami lub przedsiębiorcami a konsumentami, gdyż od dnia ogłoszenia nikt nie może się powoływać na nieznaną sobie naturę danych podlegających ogłoszeniu. Domniemanie prawdziwości danych nie obejmuje informacji zawartych w dziale czwartym rejestru. Te informacje nie podlegają obowiązkowi ogłoszenia w „Monitorze Sądowym i Gospodarczym”²⁵.

Osoby działające w obrocie gospodarczym w dobrej wierze, mogą powoływać się na informacje, które uzyskały z KRS, nawet jeśli te dane nie są zgodne z rzeczywistym stanem faktycznym. Podmiot wpisany do rejestru nie może powoływać się wobec osób trzecich działających w dobrej wierze na informacje, które nie zostały wpisane do rejestru. W przypadku, gdy w rejestrze wpisane zostały dane niezgodnie z wnioskiem przedsiębiorcy, a nie wystąpił on z wnioskiem o sprostowanie, wówczas nie może on zasłaniać się wobec osób trzecich działających w dobrej wierze, faktem nieprawdziwości tych danych. Podmiot wpisany do rejestru ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną zgłoszeniem do rejestru nieprawdziwych danych, jeżeli dane podlegały obowiązkowemu zgłoszeniu na jego wniosek, jak również za szkody wyrządzone niezgłoszeniem danych podlegających wpisowi w ustawowym terminie²⁶.

²⁵ Powyższy pogląd prezentują: E. Norek, *Krajowy Rejestr Sądowy i postępowanie rejestrowe*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 2001, s. 22-23; J. Z. Milczek, *Formy ewidencjonowania przedsiębiorców*, [w:] J. Olszewski (red.), *Publiczne prawo gospodarcze*, C. H. Beck, Warszawa 2005, s. 122.

²⁶ J. Grabowski (red.), dz. cyt., s. 85; Z. Milczek, dz. cyt., s. 122-123.